

בְּמָה דְבִתִּיב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָק, זֶה הַשַּׁעַר
לִי. וְדָא הוּא עֲלָמָא תַנְיִנָא.

עֲלָמָא תְּלִיתָאָה, הֵהוּא עֲלָמָא תַתָּאָה מְנִייהוּ,
דְּאַשְׁתַּבַּח בֵּיה פְּרוּדָא, וְדָא הוּא עֲלָמָא,
דְּמִלְאֵבֵי עֲלָאֵי שְׂרַיִן בְּגִינְוִיה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
אַשְׁתַּבַּח בֵּיה, וְלֹא אַשְׁתַּבַּח. אַשְׁתַּבַּח בֵּיה הַשְׁתָּא, כַּד
בַּעָאן לְאַסְתַּכְּלָא וּלְמַנְדַּע לֵיה, אַסְתַּלַּק מְנִייהוּ, וְלֹא
אַתְחַזִּי, עַד דְּכִלְחוּ שְׂאֵלֵי אֵיחָ מְקוּם כְּבוֹדוֹ. (יחזקאל ג)
כַּרְוֶךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ. וְהֵאֵי הוּא עֲלָמָא דְלֹא
אַשְׁתַּבַּח בֵּיה תְּדִירָא.

כְּגִוּוֹנָא דָא, (בראשית ט) בְּצֻלָם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם.
כְּדִין אֵית (דף קנ"ט ע"ב) לֵיה תְּלִית עֲלָמִין. עֲלָמָא
קְדָמָאָה: הֵאֵי עֲלָמָא דְאַקְרִי עֲלָמָא דְפִירוּדָא, וְכַר
נֶשׁ אַשְׁתַּבַּח בֵּיה וְלֹא אַשְׁתַּבַּח. כַּד בַּעָאן לְאַסְתַּכְּלָא
בֵּיה, אַסְתַּלַּק מְנִייהוּ וְלֹא אַתְחַזִּי.

לשון הקודש

מִהֶם, וְלֹא נִרְאָה, עַד שְׂכָלָם שׂוֹאֲלִים אֵיחָ
מְקוּם כְּבוֹדוֹ. (יחזקאל א) כַּרְוֶךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.
וְהוּוּ עוֹלָם שְׂלֵא נִמְצָא בּוֹ תְּמִיד.

כְּמוֹ זֶה, (בראשית ט) בְּצֻלָם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת
הָאָדָם. אִזּוּ יֵשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת. עוֹלָם
רֵאשׁוֹן – הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא עוֹלָם הַפְּרוּד,
וְהָאָדָם נִמְצָא בּוֹ וְלֹא נִמְצָא. בְּשְׂרוּצִים

שְׂכַתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָק, זֶה
הַשַּׁעַר לַהּ. וְהוּוּ עוֹלָם שְׁנַי.

עוֹלָם שְׁלִישִׁי, אוֹתוֹ עוֹלָם תַּחְתּוֹן מִהֶם
שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פְּרוּד, וְהוּוּ עוֹלָם שְׂמִלְאָכִים
עֲלִיוֹנִים שׂוֹרִים בְּתוֹכּוֹ, וְהַקְדוּשׁ כַּרְוֶךְ הוּא
נִמְצָא בּוֹ וְלֹא נִמְצָא. נִמְצָא בּוֹ כְּעַת.
בְּשְׂרוּצִים לְהַסְתַּכְּלָא וְלְדַעַת אוֹתוֹ, מִסְתַּלַּק

עֲלֵמָא תַנְיִנָא, עֲלֵמָא דְאִיהוּ קָשִׁיר בְּהַהוּא עֲלֵמָא
עֲלָא, וְדָא הוּא גַן עֵדֶן דִּי בְּאַרְעָא, וְדָא
הוּא קָשִׁיר בְּעֲלֵמָא אַחְרָא עֲלָא, וּמַהֲאִי אַתְיַדַע
וְאַשְׁתְּמוּדַע עֲלֵמָא אַחְרָא.

עֲלֵמָא תְּלִיתָא, עֲלֵמָא עֲלָא סְמִירָא, גְּנִיז וּסְתִים,
דִּלִּית מָאן דִּידַע לִיה, כְּמָה דְכְּתִיב, (ישעיה סד)
עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זֹולְתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכֶּה לוֹ. וְכֹלֵא
כְּגֹוֹנָא עֲלָא, (קְדֻמָּא דְאַמִּינָא וּבְקִשׁוּט) דְכְּתִיב, (בראשית ט) בְּצֵלִם
אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. (תָּא חֲוִי וְדָא).

עַל דָּא כְּתִיב, (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לִי אֱלֹהֵיכֶם וְגו',
כְּמָה דְאֻקְמוּתָ. וְאַלִין אִינוּן בְּצֵלִם אֱלֹהִים,
וְאַלִין יִרְתִּין יְרוּתָא עֲלָא כְּגֹוֹנָא דִלִּיה. וְעַל דָּא
אַזְהַר בְּאַזְרִיָּתָא, (דברים יד) לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא תִשְׁיִמוּ
קִרְחָה. דְהָא לָא אַתְאַכִּיד, וְהָא שְׂכִיחַ בְּעֲלָמִין

לְשׁוֹן הַקּוּדֻשׁ

לְמַחְכֶּה לוֹ. וְהַכֵּל כְּדִנְמָה עֲלִיּוֹנָה, (ראשון שאִמְרַתִּי
וּבְאִמְרַת) שְׁכַתּוּב (בראשית ט) בְּצֵלִם אֱלֹהִים עָשָׂה
אֶת הָאָדָם. (בֹּא רָאָה, וְדָא)

עַל זֶה כְּתוּב, (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם
וְגו', כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּהָ. וְאַלוּ הֵם בְּצֵלִם אֱלֹהִים,
וְאַלוּ יוֹרְשִׁים יִרְשָׁה עֲלִיּוֹנָה כְּמוֹ שְׁלוֹ. וְעַל זֶה
מְזַהְרִים בְּתוֹרָה (דברים יד) לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא
תִשְׁיִמוּ קִרְחָה. שְׁהֲרִי לֹא נֶאֱכָד, וְהֲרִי מְצוּי

לְהַסְתַּבֵּל בּוֹ, מִסְתַּלַּק מֵהֶם וְלֹא נִרְאָה.
עוֹלָם שְׁנִי - עוֹלָם שְׁהוּא קְשׁוּר בְּאוּתוֹ
עוֹלָם עֲלִיּוֹן, וְזִהוּ גַן עֵדֶן שְׁבְּאַרְיָן, שְׁזִהוּ
קְשׁוּר בְּעוֹלָם עֲלִיּוֹן אַחַר, וּמִזֶּה נִדְּעָה וּמִתְיַדַע
עוֹלָם אַחַר.

עוֹלָם שְׁלִישִׁי - עוֹלָם עֲלִיּוֹן סְמִיר, גְּנִיז
וּנְסִתָּר, שְׁאִין מִי שִׁידַע אוֹתוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב
עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זֹולְתָךְ יַעֲשֶׂה

טָבִין עֲלָאִין וַיְקִירִין, לְהַוִּיזן חֲדָן כִּד אֲסִתְלַק
(צ'דיקא) מִהָאִי עֲלָמָא.

וְתָא חַוִּי, אֲלִמְלָא לָא חָב אָדָם, לָא יִטְעֵם טַעְמָא
דְּמוֹתָא בְּהָאִי עֲלָמָא, בּוֹמְנָא דְעִייל לְעֲלָמִין
אַחַרְנִין. אֲבָל בְּגִין דְחָב, טַעַם טַעְמָא דְמוֹתָא, עַד לָא
יִיעוּל לְאִינוּן עֲלָמִין, וְאִתְפָּשֵׁט רוּחָא מִהָאִי גּוּפָא,
וְאִשְׁאֵר לִיה בְּהָאִי עֲלָמָא, וְרוּחָא אֲסִתְחִיא בְּנִהַר
דִּינּוּר לְקַבְלָא עוֹנֶשְׁא. וְלִבְתַּר עֵיילָא לְגִין עֲדוּן
דְּבִאֲרַעָא, וְאוּדְמְנָא לִיה מָאנָא אַחַרָא דְנִהוּרָא, בְּהָאִי
פְּרַצוּפָא דְגּוּפָא דְהָאִי עֲלָמָא מִפְּשֵׁ. וְאִתְלַבֵּשׁ וְאִתְתַּקֵּן
בֵּיה. וְתַמָּן הוּא מְדוּרָא דִילִיה תְּדִיר. וְאִתְקַשֵּׁר בְּרִישׁ
יְרֵחִי וְשַׁבְתֵּי בְּנִשְׁמָתָא. וְסָלִיק וְאִתְעַטֵּר לְעֵילָא
לְעֵילָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה ס) וְהָיָה מִדֵּי חֲדָשׁ
בְּחֲדָשׁוֹ וְגו'.

מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ אֲמַאי. אֲלָא רָזָא דְמִלְחָה, בְּגִין

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

עֲנִשָׁה. וְאַחַר כִּד נִכְנַסְתָּ לְגִין עֲדוּן שְׁבִאֲרִין,
וּמְוֹדְמִן לָהּ כְּלֵי אוּר אַחַר, כְּפִרְצוּפֵי הַגּוּפָא שֶׁל
הָעוֹלָם הַזֶּה מִפְּשֵׁ. וּמִתְלַבֵּשֵׁת וְנִתְקַנֶּת בּוֹ,
וְשֵׁם הוּא מְדוּרָה תְּמִיד. וְנִקְשְׁרַת בְּרִאשֵׁי
חֲדָשִׁים וְשַׁבְתוֹת בְּנִשְׁמָה, וְעוֹלָה וּמִתְעַטֵּרַת
לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְהוּוּ שְׁכִתוּב (ישעיה ס) וְהָיָה
מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וְגו'.

לְמַחַ מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ? אֲלָא סוּד הַדְּבָר,

בְּעוֹלָמוֹת טוֹבִים עֲלִיוֹנִים וּמְכַבְּדִים, לְהִיּוֹת
שְׂמֵחִים כְּשִׁמְסִתְלַק (צ'דיק) מִהָעוֹלָם הַזֶּה.
וְכֵּן וְרָאָה, אֲלִמְלָא לָא חָטָא אָדָם, לָא יִטְעֵם
טַעַם הַמּוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּזִמְן שְׂיִבְנֵם
לְעוֹלָמוֹת אַחֲרִיִם. אֲבָל מִשּׁוּם שְׁחָטָא, טוֹעֵם
טַעַם הַמּוֹת עַד שֶׁלֹּא יִבְנֵם לְאוֹתָם עוֹלָמוֹת,
וּמִתְפָּשֵׁט הָרוּחַ מִגּוּפָא זֶה, וּמִשְׁאִירוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְהָרוּחַ מִתְרַחֶצֶת בְּנִהַר דִּינּוּר לְקַבְלָא

תְּדַתּוּתִי דְסִיְהָרָא, דְּאֵתְעַטְרָא (עֲטָרוֹי) לְאַנְהָרָא מִן
 שְׁמִשָּׁא בְּתַהוּא זְמַנָּא. וְכֵן מְדֵי שַׁבַּת בְּשַׁבְתּוֹ, מְדֵי
 שַׁבַּת דָּא סִיְהָרָא. בְּשַׁבְתּוֹ דָּא שְׁמִשָּׁא. דְּנַהוּרָא אֲתִיָּא
 לָהּ מִן תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּלָא תֵד מְלָה. וְדָא הוּא בְּרִיָּא
 דְּמְלָה, בַּר לְחַיִּיבֵיָּא דְכְּתוּב בְּהוּ מִיְתָה לְכַלְהוּ עֲלָמִין,
 כְּרִית מְכַלְהוּ עֲלָמִין. וְאַשְׁתַּצִּיין מְכַלָּא, בַּד לָא עֵיילי
 בְּתַשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרִיד רַחֲמָנָא, דְּשָׂאִילָנָא
 וְרוּחָנָא מְלִין אֵלִין, וְקַאיִמְנָא עֲלֵיהוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִפְּרֻשְׁתָּא דָּא אוֹלִיפְנָא רָזָא
 דְּחַכְמָתָא, וְאַשְׁתַּמְעֵי מִנָּה רִזִּין עֲלָיִן
 וְיַקִּירִין. תָּא חַזִּי, קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא מְשַׁבַּח בְּאוּרִיָּתָא,
 וְאָמַר אֲזִילוּ בְּאוּרְחֵי, אֲשַׁתְּדְלוּ בְּפוֹלְחַנִּי, וְהָא אֲנָא
 מְעִייל לְכוּן לְעֲלָמִין טָבִין, לְעֲלָמִין עֲלָאִין. בְּנֵי נָשָׂא
 דְּלָא יִדְעֵי, לָא מְהִימְנֵי, וְלָא מְסַתְּכְלוּ, קְדָשָׁא בְּרִיד
 הוּא אָמַר, אֲזִילוּ אֲלִילוּ הַהוּא עֲלָמָא טָבָא, הַהוּא

לשון הקודש

הַרְחֵמֵן שְׁשֵׁאלְתִי וְהַרְחֵמְתִי דְכָרִים הִלְלוּ
 וְעַמְדְתִי עֲלֵיכֶם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִפְּרֻשָּׁה זוּ לְמַדְנּוּ סוּד
 חֲכָמָה, וְנִשְׁמָעִים מִמְּנָה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים
 וְנִכְבְּדִים. בַּא וְרָאָה, תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מְשַׁבַּח בְּתוֹרָה וְאוֹמֵר: לְכוּ בְּדַרְכֵי, הַשְׁתַּדְלוּ
 בְּעַבְדוּתִי, וְהִרְנֵי מְכַנִּיכְכֶם לְעוֹלָמוֹת טוֹבִים,
 לְעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים. בְּנֵי אָדָם שְׁלֵא יוֹדְעִים, לָא

בְּגַלְל הַתְּחַדְשוֹת הַלְבָנָה שְׁמַתְעַטְרַת (עֲטָרוֹת)
 לְהָאִיר מִהַשְּׁמֶשׁ בְּאוֹתוֹ זְמַן. וְכֵן מְדֵי שַׁבַּת
 בְּשַׁבְתּוֹ. מְדֵי שַׁבַּת - זוּ הַלְבָנָה. בְּשַׁבְתּוֹ -
 זֶה הַשְּׁמֶשׁ. שְׁהָאוֹר בַּא לָהּ מִשָּׁם. וְעַל זֶה הַכַּל
 דְּבַר אֶחָד. וְזֶה בְּרוּר הַדְּבַר, פְּרֻט לְרִשְׁעִים
 שְׁכַתּוּב בְּהֶם מִיְתָה לְכַל הָעוֹלָמוֹת, כְּרִית
 מְכַל הָעוֹלָמוֹת, וּמְשַׁמְדִים מִהַכַּל כְּשֵׁלָא
 נִכְנָסִים בְּתַשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּרוּךְ

עֲלֵמָא עֲלָאָה דְכִסּוּפָא. אֵינּוּן אַמְרִי, אִיךְ נִיכּוּל
לְאַלְלָא לִיָּה, וְלִמְנַדַּע כָּל הָאִי.

מַה כְּתִיב. עָלוּ זֶה בְּנֻב, אֲשֶׁתְּדָלוּ בְּאֹרֵייתָא,
וְתַחֲמוּן דִּהָא הִיא קַיִמָּא קַמֵּיִכוּ, וּמְנָה תְּנַדְעוּן
לִיָּה. (כַּמְדַּבֵּר יג) וְרֵאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מַה הִיא וְגו'. תַּחֲמוּן
מְנָה הֵהוּא עֲלֵמָא, דִּהָא יְרוּתָא דְאַחֲסָנָא, דְאַנָּא עֵייל
לְכוּ בָּהּ. וְאֵת הָעָם הַיּוֹשֵׁב עָלֶיהָ, אֵינּוּן צְדִיקֵיָּא
דְּבִנְתָּא דְעָדוּ, דְקַיִמּוּן שׁוּרִין שׁוּרִין בִּיקְרָא עֲלָאָה,
בְּדַרְגִין עֲלָאִין.

הַחֲזֵק הוּא הֲרָפָה, בָּהּ תַּחֲמוּ אִי זָכוּ לְכָל הָאִי כִּד
אֲתַקְפוּ עַל יַצְרִיהוּן, וְתַבְרוּ לִיָּה, אִי לָא. אוּ
כִּד אֲתַקְפוּ בְּאֹרֵייתָא, לְמַלְעֵי בָּהּ יִמְמָא וְלִילֵיא. אוּ
אִי אֲרַפוּ יְדֵיהוּ מְנָה. וְזָכוּ לְכָל הָאִי. הַמְעַט הוּא
אִם רַב, אִי סְגִיאִין אֵינּוּן דְאַשְׁתְּדָלוּ בְּפוּלְחָנֵי,
וְאֲתַקִּיפוּ בְּאֹרֵייתָא, בְּגִין דְזָכוּ לְכָל הָאִי אִי לָא.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

חֲלַק שְׂאֵנֵי מְכַנִּיכְכֶם בָּהּ. וְאֵת הָעָם הַיּוֹשֵׁב
עָלֶיהָ – אוֹתֶם צְדִיקִים שְׂבָגִין עָדוּן, שְׁעוּמָדִים
שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת בְּכַבּוּד עֲלִיוֹן בְּדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת.
הַחֲזֵק הוּא הֲרָפָה. בָּהּ תִּבְרָאוּ אִם זָכוּ לְכָל זֶה
בְּשֶׁהֲתַנְּבְרוּ עַל יַצְרָם וּשְׁבָרוּהוּ, אִם לָא. אוּ
בְּשֶׁהֲתַחֲזְקוּ בַתּוֹרָה לְעַסֵּק בָּהּ יוֹמָם וְלַיְלָה. אוּ
אִם הֲרַפוּ יְדֵיהֶם מִמְּנָה, וְזָכוּ לְכָל זֶה. הַמְעַט
הוּא אִם רַב, אִם רַבִּים אֵלוּ שֶׁהֲשִׁתְּדָלוּ

מֵאֲמִינִים וְלֹא מִסְתַּבְּלִים, אוֹמֵר הַקּוּדֵשׁ בְּרוּךְ
הוּא: לְכוּ תִרְגְּלוּ אוֹתוֹ עוֹלָם טוֹב, אוֹתוֹ עוֹלָם
עֲלִיוֹן שֶׁל כִּסּוּפִים. הֵם אוֹמְרִים: אִיךְ נוֹכַל
לְרַגֵּל אוֹתוֹ וְלַדַּעַת כָּל זֶה?

מַה כְּתוּב? עָלוּ זֶה בְּנֻב. הֲשִׁתְּדָלוּ בַתּוֹרָה
וְתִבְרָאוּ שְׁהַרִי הִיא עוּמַדַת לְפָנֵיכֶם, וּמִמְּנָה
תִּדְעוּ אוֹתוֹ. וְרֵאִיתֶם אֶת הָאָרֶץ מַה הִיא וְגו'.
תִּבְרָאוּ מִמְּנָה אוֹתוֹ עוֹלָם, שְׁהַרִי יִרְשָׁה שֶׁל

וַיִּמָּחַר הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הִיא אִם רְזָה. (במדבר יג)

מִדְּאֻרֵי־יִתָּא תִּנְדְּעוּן מַה הָאָרֶץ. מַה תְּהוּא
עֲלֵמָא אִי אֲסִי טִיבּוּ עֲלָאָה לְיִתְבָּהּ, אִו אִי אֲזַעִיר
מִנָּה פְּלוּם. הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין, הַאִית בָּהּ אֵילָנָא
דְּחַיִּי, לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלָמִין, אִו אִי עֲרוּרָא דְּחַיִּי
אֲשַׁתְּבַח בְּגוּוֹה, אִם לֹא. (דף ק"ט ע"א).

וַיַּעֲלוּ בְּנֵי בְּנֵיב וַיָּבֵאוּ עַד חֶבְרוֹן. (במדבר יג) וַיַּעֲלוּ בְּנֵיב, בְּנֵי
נִשָּׂא סִלְקִין בְּגוּוֹה בְּנֵיב, בְּלִבָּא עֲצֵלָא, פְּמֵאן
דְּאֲשַׁתְּרַל בְּמִנָּא, בְּנֵיבּוּ, דְּחָשִׁיב דְּלִית בָּהּ אָנָּר, חָמִי
דְּהָא עוֹתָרָא דְּהָא עֲלֵמָא אֲבִיד בְּגִינָה, חָשִׁיב דְּכֵלָא
הוּא. בְּנֵיב: פְּמָה דְּאֵת אָמֵר (בראשית ח) חֶרְבוּ הַמַּיִם,
וּמְתַרְגְּמִין נְגִיבוּ.

לְבַתָּר וַיָּבֵאוּ עַד חֶבְרוֹן, עַד דְּאֵתִי לְאֵת־חֶבְרָא בְּהַ,
קָאֵרִי וְשָׂאֵנִי בְּהַ. (במדבר י"ג) וְשָׂם אֶחֱיָמִן שִׁשִּׁי
וְתַלְמִי, תַּמָּן חָמִי פְּלִינָן סְגִיאִין, טָמָא וּמָחֹר, אָסוּר

לשון הקודש

וַיַּעֲלוּ בְּנֵיב וַיָּבֵאוּ עַד חֶבְרוֹן. וַיַּעֲלוּ בְּנֵיב, בְּנֵי
אָדָם נְכֻסִים לְתוֹכָהּ בְּנֵיב, בְּלִב עֲצֵל, כְּמִי
שְׂמִשְׁתַּדֵּל בְּחַנְסָם, בִּיבֵשׁ, שְׂחוּשֵׁב שְׂאִין בָּהּ
שָׂכָר. רוּאָה שְׁעֵשֶׁר הַעוֹלָם הוּא אֲבִיד בְּגִלְלָהּ,
חוּשֵׁב שְׂחוּא חֵכֵל. בְּנֵיב, כְּמוֹ שְׂנַאֲמֵר (בראשית
ח) חֶרְבוּ הַמַּיִם, וּמְתַרְגְּמִים נְגִיבוּ.

אָחֵר כְּדָ - וַיָּבֵאוּ עַד חֶבְרוֹן. עַד שְׂפָא
לְהַתְּחַבֵּר בְּהַ, קוּרָא וְשׁוּנָה בְּהַ. וְשָׂם אֶחֱמִין

בְּעִבּוּדְחֵי וְהַתְּחַזְּקוּ בַּתּוֹרָה מִשׁוּם שְׂזֻכוּ לְכָל
זֶה, אִם לֹא.

וַיִּמָּחַר הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הִיא אִם רְזָה. מִהַתּוֹרָה
תִּדְעוּ מַה הָאָרֶץ, מַה אוֹתוֹ עוֹלָם, אִם מְרַבָּה
טוֹבָה עֲלִיוֹנָה לְיוֹשְׁבֵיהָ, אוֹ אִם מִמְעִיט מִמֶּנּוּ
פְּלוּם. הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין. הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ
הַחַיִּים לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, אוֹ שְׁעֲרוֹר
הַחַיִּים נִמְצָא בְּתוֹכָהּ, אִם לֹא.

וּמִזֶּה, (נ"א כָּשֶׁר וּפְסוּל) עֹזְנֵשׁי וְאַגְרִיין. אֵלֶיךָ אֵינֹן אֶרְחִי
 דְּאוֹרֵייתָא, דְּקְדוּקֵי אוֹרֵייתָא. יְלִידֵי הָעֵנֶק, דְּאֵתִילִידוּ
 מִסְטָרָא דְגְבוּרָה.

וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה, אֵלֶיךָ אֵינֹן שְׁבַעִין אֲנִפִּין
 דְּאוֹרֵייתָא, שְׁבַעִין פְּנִים אֵית לָהּ, לְכָל
 סְטָרָא עֵשְׂרָה. וְחֶבְרוֹן, דָּא אוֹרֵייתָא, מָאן דְּאֶשְׁתַּדַּל
 בְּהַ אֶקְרִי חֵבֵר. לְפָנַי צֹעֵן מְצָרִים, תְּנִינֵן אוֹרֵייתָא
 אֵית לְקַבְּל אוֹרֵייתָא. וְהֵינֵנו תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְתוֹרָה
 שְׁבַעֲל פֶּה. וְהֵאֵי (מְלֻכוֹת) חֶבְרוֹן. מִתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב
 נִפְקַת. בְּמָה דְּאֵת אָמַר (מְשַׁלִּי ז) אָמַר לְחֻכְמָה אַחְתֵּי
 אֵת. וְהֵאֵי נִבְנְתָה שְׁבַע שָׁנִין, דְּבָגִין בְּךָ אֶקְרִי בַת
 שְׁבַע. לְפָנַי צֹעֵן מְצָרִים, בְּמָה דְּאֵת אָמַר (מְלֻכִים א
 ה) וְתֵרֵב חֻכְמַת שְׁלֹמֹה מִחֻכְמַת כָּל בְּנֵי קָדָם וּמִכָּל
 חֻכְמַת מְצָרִים.

לשון הקודש

שְׁנִינֵנו, יֵשׁ תּוֹרָה מוֹל תּוֹרָה, וְהֵינֵנו תּוֹרָה
 שְׁבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה. וְזֶה (מְלֻכוֹת) חֶבְרוֹן.
 מִתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב יוֹצֵאת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (מְשַׁלִּי ז)
 אָמַר לְחֻכְמָה אַחְתֵּי אֵת. וְזוֹ נִבְנְתָה שְׁבַע
 שָׁנִים, שְׁבַגְלָל זֶה נִקְרָאת בַּת שְׁבַע, לְפָנַי
 צֹעֵן מְצָרִים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (מְלֻכִים-א ה) וְתֵרֵב
 חֻכְמַת שְׁלֹמֹה מִחֻכְמַת כָּל בְּנֵי קָדָם וּמִכָּל
 חֻכְמַת מְצָרִים.

שְׁשֵׁי וְתִלְמִי, שָׁם רוֹאֵה פְּלוּגִים רַבִּים, טְמֵא
 וְטָהוֹר, אָסוּר וּמְתָר, (כָּשֶׁר וּפְסוּל) עֲנֻשִׁים וְשׁוֹכְרִים.
 אֵלֶּה אוֹתָם דְּרַכֵּי הַתּוֹרָה, דְּקְדוּקֵי הַתּוֹרָה.
 יְלִידֵי הָעֵנֶק, שְׁנוּלְדוּ מִצַּד הַגְּבוּרָה.
 וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה - אֵלֶּה אוֹתָם
 שְׁבַעִים פְּנִים שֶׁל הַתּוֹרָה. שְׁבַעִים פְּנִים יֵשׁ
 לָהּ, לְכָל צַד עֵשֶׂר. וְחֶבְרוֹן, זֶה הַתּוֹרָה, מִי
 שְׁמִשְׁתַּדַּל בְּהַ נִקְרָא חֵבֵר. לְפָנַי צֹעֵן מְצָרִים.

וַיָּבֹאוּ עַד גַּחַל אֲשׁוּבֹל, (במדבר יג) אֵלַיִן אֵינּוֹן מְלִי
 אַנְדָּה, דְּרֻשָּׁה, דְּתַלְיִין מִסְטָרָא דְמַהֲיֻמְנוּתָא.
 וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְגו', אוֹלְפִין מִתַּמָּן רָאשֵׁי פְּרָקוֹן,
 רָאשֵׁי מְלִין, אֵינּוֹן דְּבִנֵי מַהֲיֻמְנוּתָא, חֲדָאן בְּמִלִּין,
 וּמִתְפָּרְכִין מְלִין בְּגִיּוּיָהוּ, וּמִסְתַּפְּלִין שְׂרָשָׁא חַד וְעַקְרָא
 חַד, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח בְּהוּ פְּרוּדָא. אֵינּוֹן דְּלֹא מִשְׁתַּבְּחֵי
 בְּנֵי מַהֲיֻמְנוּתָא, וְלֹא אוֹלְפֵי אוֹרֵייתָא לְשִׁמְהָ, שׁוּיָן
 לִיָּה לְמַהֲיֻמְנוּתָא בְּפְרוּדָא, חֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּשְׁאַוּהוּ
 בְּמוֹט בְּשָׁנִים, בְּפְרוּדָא. מַהוּ בְּמוֹט. בְּמַה דְאַתְּ אָמַר
 (תהלים קכא) אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלֶךָ. וּמִן הָרְמוֹנִים וּמִן
 הַתְּאֵנִים, כִּלְאָ שׁוּיָן לְחֵנֵי מִילֵי לְסִטְרָא אַחְרָא,
 לְסִטְרָא דְמִינְאֵי, לְסִטְרָא דְפְרוּדָא.

חֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ. וַיִּשְׁבוּ, תִּיבִין
 לְסִטְרָא בִישָׂא, וְתִיבִין מֵאַרְחָא דְקִשׁוּט. אָמְרֵי,
 מָאֵי אַכְפַּת לָן. עַד יוֹמָא לֹא תְּמִינָא טַב לְעַלְמָא.

לשון הקודש

הַאֲמוּנָה בְּפְרוּד. זְהוּ שְׁכִתּוּב וַיִּשְׁאַוּהוּ בְּמוֹט
 בְּשָׁנִים, בְּפְרוּד. מַהוּ בְּמוֹט? כְּמוֹ שְׁנָאֲמַר
 (תהלים קכא) אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלֶךָ. וּמִן הָרְמוֹנִים
 וּמִן הַתְּאֵנִים, הַכֵּל שׁוּיִים לְדְבָרִים אֱלֹהִים לְצַד
 אַחַר, לְצַד תְּמִינִים, לְצַד הַפְּרוּד.

זְהוּ שְׁכִתּוּב וַיִּשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ. וַיִּשְׁבוּ,
 שְׁבִיִּים לְצַד הָרַע וְשְׁבִיִּים מִדְּרֻךְ הָאֱמֶת.
 אוֹמְרִים, מָה אַכְפַּת לָנוּ? עַד הַיּוֹם לֹא רָאיֵנוּ

וַיָּבֹאוּ עַד גַּחַל אֲשׁוּבֹל - אֱלֹהִים אוֹתָם דְּבָרֵי
 אַנְדָּה, דְּרֻשָּׁה, שְׁתַּלּוּיִים מְצַד הַאֲמוּנָה.
 וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְגו', לּוּמְדִים מִשָּׁם רָאשֵׁי
 פְּרָקִים, רָאשֵׁי דְבָרִים, אוֹתָם שְׁבִנֵי הַאֲמוּנָה
 שְׁמַחִים בְּדְבָרִים, וּמִתְפָּרְכִים דְּבָרִים בְּתוֹכָם,
 וּמִסְתַּפְּלִים שְׂרָשׁ אַחַד וְעַקְרָא אַחַד, וְלֹא נִמְצְא
 בְּהֵם פְּרוּד. אוֹתָם שְׁלֹא נִמְצְאִים בְּנֵי אֲמוּנָה
 וְלֹא לּוּמְדִים תּוֹרָה לְשִׁמְהָ, שְׁמִים אֵת

אֶעֱמִלְנָא בְּהַ, בִּיתָא רִיקָם. יְתִיבְנָא בְּקִלְנָא דְעִמָּא,
וְלַהֲהוּא עֲלֵמָא מָאן יִזְכִּי וּמָאן יִיעוּל לְגִנוּיָהּ, טַב לָן
דְּלֵא אֶטְרַחְנָא כּוּלֵי הָאִי. (במדבר י"ג) וַיִּסְפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ
וְגו', הָא אֶעֱמִלְנָא וְלֹאֵינָא, בְּגִין לְמַנְדַּע חוֹלְקָא
דְּהַהוּא עֲלֵמָא. וְגַם זַבְתַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ הוּא, טַב הוּא
הַהוּא עֲלֵמָא עֲלֵמָא, כְּמַה דִּידְעֵנָא בְּאֻרֵיִתָּא, אֲבָל
מָאן יְכִיל לְמוֹזְפֵי בֵּיהַ.

אָפֶס כִּי עִז הָעָם, (במדבר יג) תִּקְוֶה הוּא, דְּלֵא יַחְשִׁיב
כָּל עֲלֵמָא כָּלֵל, בְּגִין דִּיֵּהֵא לִיהַ עוֹתְרָא סְגִיָּא
לְאַשְׁתְּדֵלָא בֵּיהַ, מָאן הוּא דִּיזְכִּי בְּהַ. וְדֹאֵי אָפֶס כִּי
עִז הָעָם הִיוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ, מָאן דְּבַעֵי לְמוֹזְפֵי בְּהַ, בְּעִי
לְמַהוּי תִּקְוֶה בְּעוֹתְרָא, כְּמַה דְּאֵתְ אָמַר (משלי יח) וְעִשִׂיר
יַעֲנֶה עֲזוֹת. וְהַעֲרִים גְּדוּלוֹת בְּצוּרוֹת. כְּתִין מְלִיִין כָּל
טוֹבָא, דְּלֵא יַחְסְרוֹן מִכְּלָא. וְעַם כָּל דָּא וְגַם יְלִידֵי
הַעֲנָק רְאִינוּ שָׁם, בְּעִי גּוֹפָא תִּקְוֶה, גִּיבּוֹר כְּאֶרֶי. (דאשתכח

לשון הקודש

העולם כָּלֵל, משום שיהיה לו עשר רב
להשתדל בו, מי הוא שיוֹכַח בָּהּ? ודאי אָפֶס
כִּי עִז הָעָם הַיּוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ. מי שרוצה לזכות
בָּהּ, צָרִיךְ לְהִיּוֹת חֲזָק בְּעִשִׂיר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(משלי יח) וְעִשִׂיר יַעֲנֶה עֲזוֹת. וְהַעֲרִים גְּדוּלוֹת
בְּצוּרוֹת, כְּתִים מְלֵאִים כָּל טוֹב שְׁלֵא יַחְסְרוּ
מִכְּבֹל. וְעַם כָּל זֶה, וְגַם יְלִידֵי הַעֲנָק רְאִינוּ שָׁם,
צָרִיךְ גּוֹף חֲזָק, גִּבּוֹר כְּאֶרֶי. (שימצא שם תמיד)

טוב לעולם. עֲמִלְנָא בְּהַ, הַבֵּית רִיק, יִשְׁבְּנו
בְּקִלּוֹן בְּעָם, וְלֹאֲוֹתוֹ עוֹלָם מִי יִזְכֶּה וּמִי יִכְנַס
לְתוֹכוֹ? טוֹב לָנוּ שְׁלֵא טְרַחְנוּ כָּל זֶה. וַיִּסְפְּרוּ
לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגו', חֲרִי עֲמִלְנָא וְעִנְפָּנוּ בְּשִׁבִיל
לְדַעַת חֶלֶק אוֹתוֹ עוֹלָם. וְגַם זַבְתַּת חֶלֶב וּדְבַשׁ
הוּא, טוֹב הוּא אוֹתוֹ עוֹלָם עֲלִיוֹן, כְּמוֹ שֶׁיִּדְעֵנוּ
בְּתוֹרָה, אֲבָל מִי יְכוּל לְזַכּוֹת בּוֹ?
אָפֶס כִּי עִז הָעָם, תִּקְוֶה הוּא, שְׁלֵא יַחְשִׁיב כָּל

תָּמֹן תְּדַרְא) בְּנִין דְּהִיא מִתְּשֵׁת חִילִיָּה דְּבַר נָשׁ
לְאַשְׁתֵּדְלָא בְּהַהוּא אִיסוּר וְהִתֵּר, טָמֵא וְטָהוֹר, כָּשֶׁר
וּפְסוּל. מָאן יִיכּוּל לְזַכָּאָה בָּהּ.

וְעוֹד, עֲמֻלְק יוֹשֵׁב בְּאַרְצֵי הַנֶּגֶב. (במדבר יג) אִי יִימָא בַר
נָשׁ, דְּאַפִּילוּ בְּכָל דָּא יִזְכִּי. עֲמֻלְק יוֹשֵׁב בְּאַרְצֵי
הַנֶּגֶב, הָא יַעֲרָא בִישָׂא, קִטְיִגוֹרָא, מְקַטְרָנָא דְּבַר נָשׁ,
דִּישְׁתַּכַּח תְּדִיר בְּנוֹפָא. וְהַחֲתִי וְהַאֲמוּרִי וְגו', כְּמָה
מְקַטְרָנִי מִשְׁתַּכַּחִי תָּמֹן. (בנין) דְּלָא יָכִיל בַּר נָשׁ לְמִיעֵל
בְּהַהוּא עָלְמָא כְּלָל, מָאן יִזְכִּי לִיהּ, וּמָאן יִיעוּל בְּגִינִיהּ,
בְּמַלְיֵן אֱלִיִן, (במדבר לב) וַיֵּצִיאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בְּנִין
דְּאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עָלֶיהּ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיִּזְצִיאוּ אֶת
דַּבַּת הָאָרֶץ.

אֵינֹן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא מָאִי קָא אָמְרִי, אִם חֲפִץ בְּנֹו
יִ וְנִתְנָה לָנוּ. בִּינֹן דִּישְׁתַּדְלָא בַּר נָשׁ בְּרַעוּתָא
דְּלָבָא לְגַבִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא בְּעֵי מִנָּן אָלָא

לשון הקודש

(פדי) שְׁלָא יָכּוּל הָאָדָם לְהַפְּנִים לְאוֹתוֹ עוֹלָם
כְּלָל, מִי יִזְכָּה בּוּ וּמִי יִפְּנִים לְתוֹכּוֹ? בְּדְכָרִים
הִלְלוּ (במדבר לב) וַיֵּצִיאוּ אֶת לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
מִשׁוּם שְׁהוּצִיאוּ שֵׁם רַע עָלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
וַיֵּצִיאוּ דַבַּת הָאָרֶץ.

אוֹתָם בְּנֵי הָאֲמוּנָה מָה אוֹמְרִים? אִם חֲפִץ
בְּנֹו ה' [וְגו'] וְנִתְנָה לָנוּ. בִּינֹן שִׁישְׁתַּדְלָא אָדָם
בְּרַצוֹן הַלֵּב לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לָא צְרִיךְ

מִשׁוּם שְׁהִיא מִתְּשֵׁת כּחוֹ שֶׁל אָדָם לְהִשְׁתַּדְלָא
בְּאוֹתוֹ אִיסוּר וְהִתֵּר, טָמֵא וְטָהוֹר, כָּשֶׁר
וּפְסוּל. מִי יָכּוּל לְזַכּוֹת בָּהּ?

וְעוֹד, עֲמֻלְק יוֹשֵׁב בְּאַרְצֵי הַנֶּגֶב. אִם יֹאמֵר
אָדָם שְׂאֵפְלוּ שְׁיִזְכָּה לְכָל זֶה, עֲמֻלְק יוֹשֵׁב
בְּאַרְצֵי הַנֶּגֶב, הֲרֵי יַעֲרֵה הָרַע, הַקְּטָנוֹר, מְקַטְרָנִי
עַל הָאָדָם, שְׁנַמְצָא תְּמִיד בְּגוֹף. וְהַחֲתִי
וְהַאֲמוּרִי וְגו', כְּמָה מְקַטְרָנִים נִמְצָאִים שָׁם,

לְבַא, וַיִּסְתַּמְרוּן הֵהוּא רְשִׁימָא קְדִישָׁא, דְכְּתִיב, (ישעיה) ^ס וְעַמּוּד בָּלָם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

אַבְל, (דף ק"ט ע"ב) (כמדבר י"ד) אַךְ בֵּינֵי אֵל תַּמְרוּדוֹ, בָּעֵי דְלָא יִמְרְדוּן בְּאוּרֵייתָא, דְּאוּרֵייתָא לָא בָּעֵי עוֹתְרָא, וְלֹא מָאנִי דְכַסְפָּא וְדַהֲבָא. וְאַתֶּם אֵל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ, דִּהָא גּוֹפָא תְּבִירָא, אִי יִשְׁתַּדַּל בְּאוּרֵייתָא, יִשְׁפַּח אִסְוּוֹתָא בְּכֻלָּא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ג) רַפְאוֹת תְּהִי לְשַׁרְךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וְכְּתִיב (משלי ד) וְלִכְל בְּשָׂרוֹ מִרְפָּא. וְכָל אֵינוֹן מְקַטְרְגִי, אֵינוֹן מְכַרְזָּאן וְאָמְרִי, פִּנּוּ אֶתְר לְפִלְגֵיִיא עֲבָדָא דְמִלְכָּא.

בְּגִין כַּךְ אֵל תִּירְאוּ, כִּי לְחַמְנֵי הֵם, אֵינוֹן בְּגַרְמֵיִיהוּ מְזַמְנֵן מְזוּנֵי בְּכָל יוֹמָא לְאֵינוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרֵייתָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מלכים א' יז) וְאַתְּ הָעוֹרְבִים צוּיִתִּי לְכַלְכְּלָךְ. וְכְּתִיב (מלכים א' יז) וְהָעוֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ

לשון הקודש

מִמֶּנּוּ אֵלָא הַלֵּב, וַיִּשְׁמְרוּ אוֹתוֹ רְשׁוּם קְדוּשָׁא, שְׁכָתוּב (ישעיה ס) וְעַמּוּד בָּלָם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

אַבְל, אַךְ בְּהִי אֵל תַּמְרוּדוֹ. צְרִיךְ שְׁלַא תַמְרוּדוֹ בְּתוֹרָה, שְׁתַּתְּרָה לֹא צְרִיכָה עֲשֶׂר וְלֹא כְּלֵי כֶסֶף וְזָהָב. וְאַתֶּם אֵל תִּירְאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ, שְׁהֲרֵי גּוֹף שְׂבוּר, אִם יִשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה, יִמְצָא רְפוּאָה בְּכָל. זֶהוּ שְׁכָתוּב (משלי א)

רַפְאוֹת תְּהִי לְשַׁרְךָ וְשִׁקּוּי לְעַצְמוֹתֶיךָ. וְכָתוּב (שם ד) וְלִכְל בְּשָׂרוֹ מִרְפָּא. וְכָל אוֹתֶם מְקַטְרְגִים מְכַרְזָּוִים וְאוּמְרִים: פִּנּוּ מְקוֹם

לְפִלְגֵיִיא עֲבָד הַמֶּלֶךְ!

בְּגִלְל זֶה אֵל תִּירְאוּ, כִּי לְחַמְנֵי הֵם. הֵם בְּעַצְמָם מְזַמְנִים מְזוּנוֹת בְּכָל יוֹם לְכָל אוֹתֶם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (מלכים א' יז) וְאַתְּ הָעוֹרְבִים צוּיִתִּי לְכַלְכְּלָךְ, וְכָתוּב (שם)

לָחֶם וּבָשָׂר. כָּר צֵלֶם מִעֲלֵיהֶם. מָאן צֵלָם. דָּא תּוֹקְפָא
 דְּדִינָא קִשְׂיָא. מָאן טַעְמָא אַעֲדֵי. מְשׁוּם דִּי אֲתָנוּ
 אֵל תִּירָאוּם. כִּלָּא אַעֲדִיאוּ בְּגִין אֲזַרִּיתָא. זַכָּא
 חוֹלְקִיהוֹן דְּאֵינוּן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאֲזַרִּיתָא לְשִׁמְהָ, דְּהָא
 מִתְקַשְׂרֵי בְּקוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא מִמָּשׁ. וְאֶקְרוּן אֲחֵים
 וְרַעִים. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים קכב) לְמַעַן אֲחֵי וְרַעֲי
 אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם בְּךָ.

וַיִּבְאוּ עַד נַחַל אֲשַׁכּוּל וְגו' (במדבר יג) רַבִּי אֲבָא אָמַר,
 בְּרַתּוֹ הֵחֳוָא אֲשַׁכּוּל, אָתּוּ לְסַלְקָא לִיה לָא
 יְכִילוּ. אָתּוּ לְנַטְלָא לִיה, לָא יְכִילוּ. אָתּוּ כָּלֵב וַיהוֹשֻׁעַ,
 נָטְלוּ לִיה, וּסְלִיקוּ לִיה, וְאֲזַדְקַף עַל יְדֵיהוּ. הָדָא הוּא
 דְכָתִיב וַיִּשְׁאוּהוּ בַּמּוֹט בְּשָׁנִים. בְּשָׁנִים בְּאֵינוּן שָׁנִים
 יַחֲדָן. זְמוּרָה מָאן קָא בְּעָאן. אֵלָא אֲשַׁכּוּל הָוָה
 תִּלְיָא בֵּיה, וּבְעוֹד דְּהָוָה מִתְחַפֵּר בְּאֲתַרֵּיהּ, אֶקְרִי
 זְמוּרָה. לְבַתָּר קְרִייה מוֹט, דְכָתִיב וַיִּשְׁאוּהוּ בַּמּוֹט.
 הֵחֳוָא דְאֲשַׁתְּמוּדַע. הֵחֳוָא דְכָרְתּוּ.

לשון הקודש

לְמַעַן אֲחֵי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא שָׁלוֹם בְּךָ.
 וַיִּבְאוּ עַד נַחַל אֲשַׁכּוּל וְגו'. רַבִּי אֲבָא אָמַר,
 בְּרַתּוֹ אֲתּוּ אֲשַׁכּוּל, בָּאוּ לְהַרְיֵמוּ, לָא יְכִילוּ.
 בָּאוּ לְקַחְתּוּ, לָא יְכִילוּ. בָּאוּ כָּלֵב וַיהוֹשֻׁעַ
 וְלִקְחוּהוּ וְהַעֲלוּהוּ, וְעָלָה עַל יָדָם. הוּוּ שְׁכַתּוּב
 וַיִּשְׁאוּהוּ בַּמּוֹט בְּשָׁנִים. בְּשָׁנִים, בְּאוֹתָם שָׁנִים
 יַחֲדָיִם. זְמוּרָה מָה רָצוּ? אֵלָא אֲשַׁכּוּל הָוָה

וְהַעוֹרְבִים מִבִּיאִים לוֹ לָחֶם וּבָשָׂר. כָּר צֵלָם
 מִעֲלֵיהֶם. מָהוּ צֵלָם? זֶה תַקְפָּה הַדִּין הַקָּשָׁה. מָה
 הַטַּעַם סָר? מְשׁוּם שְׁדֵי אֲתָנוּ אֵל תִּירָאֵם. הַכֵּל
 זֶה בְּגִלְלַת הַתּוֹרָה. אֲשֶׁרִי חִלַּק אֹתָם
 שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, שְׁהָרִי
 מִתְקַשְׂרִים בְּקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִמָּשׁ,
 וְנִקְרָאִים אֲחֵים וְרַעִים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (תהלים קכב)

מִכָּאן יָדְעוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב, דַּאיִנּוּן אֶתְחַזְיִין לְמִיעַל
לְאַרְעָא, וְלִמְחֵיו לֹון בְּה חֶלֶק וְאַחֲסָנָא. עַד
דְּהוּוּ אֶתְיִין אִמְלִכוּ עַל־יְהוּ בְּלָחוּ, קָאִים פְּלֵב בְּאִיבָא,
אָמַר אִיבָא אִיבָא, אִי בְּגִינְדָּא אָנּוּן מִתְקַטְלִין, מַה אָנּוּן
בְּחוּלְקָדָּ. מִיַּד קָלִיל גְּרַמִּיָּה. וַיָּהֲבוּ לֹון.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לָא יַהֲבוּ לְאַחֲרֵי, דְּהָא כְּתִיב
וַיִּשְׁאַהֲוּ בַּמוֹט, וְכְתִיב בְּשָׁנִים, וּבְכִלְהוּ לָא הָוּוּ
שָׁנִים בְּוֹתִיָּהוּ. וּמִכָּאן אֹזְלִיף יְהוֹשֻׁעַ לְבִתְרָ, דְּכְתִיב,
וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִן הַשְּׂטִיִּם שָׁנִים אַנְשִׁים
מִרְגְּלִים. (יהושע ב) וְהָנִי שָׁנִים הָא אֹיְקֻמוּהָ קַדְמָאִי. וְכַד מָטוּ
לְגַבְיֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל, יַהֲבוּ לֹון, וְאִינּוּן אֶשְׁתַּאֲרוּ, וְעַבְדוּ
גְּרַמִּיָּהוּ שִׁירִיִּים.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, פִּד הָוּוּ מָטָאן לְגַבְיֵיהוּ דַּאיִנּוּן
עֲנָקִים, הָוּוּ שְׁוִיִּין הֵתוּא חוּטְרָא דְמִשָּׂה

לשון הקודש

שְׁהָרֵי כְּתוּב וַיִּשְׁאַהֲוּ בַּמוֹט, וְכְתוּב בְּשָׁנִים,
 וּבְכָלֵם לָא הָיוּ שָׁנִים כְּמוֹתֵם. וּמִכָּאן לְמַד
 יְהוֹשֻׁעַ אַחֲרָ כְּדָ, שְׁכַתוּב (יהושע ב) וַיִּשְׁלַח
 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִן הַשְּׂטִיִּים שָׁנִים אַנְשִׁים
 מִרְגְּלִים. וּשְׁנַיִם אֵלֶּה הָרֵי פְּרֻשָׁה
 תְּקַדְמוֹנִים. וּכְשֶׁהֲגִיעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל, נָתַנוּ
 לָהֶם, וְהֵם נִשְׁאָרוּ וְעָשׂוּ עֲצָמָם פְּשִׁירִים.
 רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּשֶׁהָיוּ מְגִיעִים לְאוֹתָם
 עֲנָקִים, הָיוּ שָׂמִים אוֹתוֹ מִטָּה שֶׁל מִשָּׂה

תְּלוּי בְּה, וּבְעוֹד שֶׁהָיָה מִחֲבַר בְּמִקְוֹמוֹ, נִקְרָא
 זְמוּרָה. אַחֲרָ כְּדָ קְרָאוּ מוֹט, שְׁכַתוּב וַיִּשְׁאַהֲוּ
 בַּמוֹט, אוֹתוֹ הַנּוֹדָע, אוֹתוֹ שְׁכַרְתּוּ.
מִכָּאן יָדְעוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב שֶׁהֵם רְאוּיִם לְהַפְנִים
לְאַרְץ וְלִהְיוֹת לָהֶם בְּה חֶלֶק וְנַחֲלָה. עַד
שָׁבְאוּ, נִמְלְכוּ עֲלֵיהֶם בָּלָם. עַמַּד פְּלֵב בְּפִרְי,
אָמַר: פְּרִי פְּרִי, אִם בְּגִלְגָּד אָנּוּן נְהַרְגִים, מַה
אָנּוּן בְּחֻלְקָדָּ? מִיַּד עָשָׂה עֲצָמוֹ קָל וְנָתַן לָהֶם.
רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, לָא נָתַנוּ לְאַחֲרֵים,

קַמִּייהוּ, וְאַשְׁתִּיבוּ. וּמִנָּלָן דְּהֵהוּא חוּמְרָא יְהִיב לֹון.
 הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב. כְּתִיב
 הָכֵא עֲלוּ זֶה, וּכְתִיב הָתָם (שְׁמוֹת ד) וְאֵת הַמַּטֵּה הַזֶּה וְגו',
 וּבְגִינִיה אֲשְׁתִּיבוּ. דְּאִי תִימָא הָנִי עֲנְקִיָּא שְׁבָקִי לֹון.
 אֵלָא אָתוּ לְנִסְכָּא לֹון, וְהוּוּ שְׁוִיין לְקַמִּייהוּ הֵהוּא
 חוּמְרָא, וּמִשְׁתִּיבִי (ס"א וּמִשְׁתַּמְטִי) מִקַּמִּייהוּ. רַבִּי יְהוּדָה
 אָמַר, מְסוּרַת שְׁמָא קַדִּישָׁא מְסַר לֹון מִשְׁתָּה, וּבְגִינִיה
 אֲשְׁתִּיבוּ מִנִּייהוּ.

רַבִּי חֵיָּא אָמַר, תְּלַת שְׁמֵחֵן אַקְרוּן, נְפִילִים. עֲנָקִים.
 רְפָאִים. וּכְלָהוּ אֹרְכֵי יוֹמֵי. נְפִילִין אַקְרוּן
 בְּקַדְמוּתָא, לְבַתָּר כַּד אֶתְחַבְרוּן בְּבִנְת בְּנֵי נָשָׂא,
 וְאוּלִידוּ מִנִּייהוּ, אַקְרוּן עֲנָקִים. לְבַתָּר דְּהוּוּ אֶזְלִי
 וְשָׁטְאן בְּהָאֵי עֲלָמָא, וּמִתְרַפִּין מִהֵהוּא דְלַעִילָא,
 אַקְרוּן רְפָאִים.

לשון הקודש

נְצַלוּ מֵהֶם.

רַבִּי חֵיָּא אָמַר, שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת נִקְרְאוּ:
 נְפִילִים, עֲנָקִים, רְפָאִים. וְכֻלָּם הֵאָרִיכוּ יָמִים.
 נְפִילִים נִקְרְאוּ בְּתַחֲלָה. אַחַר כֵּךְ בְּשֵׁהִתְחַבְרוּ
 בְּבִנְוֹת בְּנֵי הָאָדָם וְהוּלִידוּ מֵהֶם, נִקְרְאוּ
 עֲנָקִים. אַחַר כֵּךְ שִׁהוּוּ הוֹלְכִים וּמְשׁוֹמְטִים
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמִתְרַפִּים מֵאוֹתוֹ שְׁלֹמְעֵלָה,
 נִקְרְאוּ רְפָאִים.

לְפָנֵיהֶם, וְנִצְלוּ. וּמִנָּלָן לָנוּ שְׁאוֹתוֹ מִשְׁתָּה נִתֵּן
 לָהֶם? וְהוּוּ שְׁכַתּוּב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב.
 כְּתוּב כְּאֵן עֲלוּ זֶה, וּכְתוּב שָׁם (שְׁמוֹת ד) וְאֵת
 הַמַּטֵּה הַזֶּה וְגו', וּבְגִלְלוּ נְצַלוּ. שְׁאֵם תֵּאמַר
 שְׁהָעֲנָקִים הִלְלוּ עֲוֹבוֹ אוֹתָם? אֵלָא בְּאוּ
 לְקַחְתָּם, וְהָיוּ שְׁמִים מוֹלָם אוֹתוֹ מִשְׁתָּה,
 וְנִצְלוּ (וּבוֹרַחִים) מִלְּפָנֵיהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,
 מְסוּרַת שְׁם הַקְּדוּשׁ מְסַר לָהֶם מִשְׁתָּה, וּבְגִלְלוּ

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא כְּתִיב (איוב כו) הֲרַפְּאִים יְחוּלְלוּ,
 (דברים ב) רַפְּאִים יַחֲשֹׁבוּ אֵף הֵם בַּעֲנָקִים. אָמַר
 לִי, הֲכִי הוּא, בְּגִין דַּעֲנָקִים אָתּוּ מֵהָאֵי סְטָרָא וּמֵהָאֵי
 סְטָרָא, וְאֵתְיָאֲשׁוּ יִתִּיר בְּאַרְעָא. בְּגִזְוֵנָא דָּא רַפְּאִים,
 וּמְנִייהוּ נַפְקִי, וְהוּוּ אֹרְכֵי יוֹמֵי. וְכֵד מִתְחַלְשֵׁי אֶתְחַלְשׁ
 פְּלַגּוֹת גּוֹפָא, וּפְלַגּוֹת קָאִים. בִּיזוּן דְּפְלַגּוֹת גּוֹפָא הָוָה
 מוֹת, הָוּוּ נִסְבֵּי עֲשָׂבָא מֵעֲשָׂבֵי בְרָא וְשִׁדְיִין לְפּוֹמִייהוּ,
 וּמוֹתוּ. וּבְגִין דְּאֵינּוּן בְּעָאן לְקַטְלָא גְרַמִּייהוּ, אֶקְרוּן
 רַפְּאִים. אָמַר רַבִּי יֶעֱחֵק, שִׁדְיִין גְרַמִּייהוּ בִּימָא רַבָּא,
 וְשִׁבְעָן וּמִתִּין. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב כו) הֲרַפְּאִים
 יְחוּלְלוּ מִתַּחַת מַיִם וְשׁוֹכְנֵיהֶם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֱלִמְלָא הָוּוּ עֵיִלִין יִשְׂרָאֵל
 לְאַרְעָא, בְּסִימָנָא (נ"א באומנא) (דף קס"א ע"א) דְּלִישָׁנָא
 בִּישָׂא, לָא הָוָה קָאִים עֲלֵמָא רַגְעָא חַד. מָאן אוּמָנָא
 דְּלִישָׁנָא בִּישָׂא, נַחֲשׁ. וְרִזָּא דְּמִלָּה, מִדְּאַתָּא נַחֲשׁ עַל

לשון הקודש

ומשום שהם רצו להרג עצמם, נקראו
 רפאים. אמר רבי יעחק, זורקים עצמם לים
 הגדול, ומובעים ומתים. זהו שפתוב הרפאים
 יחוללו מתחת מים ושוכניהם.

רבי שמעון אמר, אלמלא היו נכנסים
 ישראל לארץ בסימן (באמנות) לשון הרע, לא
 היה העולם עומד אפלו רגע אחד. מי אפן
 של לשון הרע? הנחש. וסוד הדבר – משפא

אמר רבי יהודה, והרי כתוב (איוב כו) הרפאים
 יחוללו, (דברים ב) רפאים יחשבו אף הם
 בענקים. אמר לו, כך הוא, משום שענקים
 באו מצד זה ומצד זה והתחזקו יותר בארץ.
 כמו זה רפאים, ומהם יצאו, והיו מאריכים
 ימים. וכשנחלשים, נחלש חצי גוף, וחצי
 עומד. כיון שחצי הגוף היה מת, היו לוקחים
 עשב מעשבי השדה וזורקים לפיהם ומתים.

תָּוָה אֲטִיל בָּהּ זֹהֶמָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְעַל כֵּלָּא
מַחֵל קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בַּר מִן לִישָׁנָא בִישָׂא. בְּגִין
דְּכָתִיב, (תהלים יב) אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשְׁוֹנֵינוּ נִגְבִּיר שְׁפַתֵּינוּ
אֶתְּנוּ מִי אֲדוֹן לָנוּ.

תָּא תָּזִי, כַּמָּה עָבַד הָהוּא לִישָׁנָא בִישָׂא, גְּזַר עַל
אַבְהַתָּנָא דְלָא יִיעוּל לְאַרְעָא וּמִיתוּ אֵינֻן
דְּאָמְרוּ. וְאֶתְגְּזַר בְּכֵהָ לְדָרֵי דָרִין. (כָּל שְׁכַן הָכָא דְאִפִּיקוּ לִישָׁנָא
בִישָׂא עַל כֵּלָּא) כְּבִיכּוּל בִּינֻן דְּאִפִּיקוּ עַל אַרְעָא קְדִישָׂא,
כְּאֵלוּ אִפִּיקוּ עָלֵיהּ. בְּגִין כִּדְ קִנֵּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עַל דָּא, (כְּלוּמַר קִנֵּי לְשִׁמְיָה) וְקִאִימוּ יִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ
לְאַשְׁתַּצָּא מֵעֲלָמָא, אֲלִמְלָא בְּעוֹתִיָּה דְמִשָּׁה.

וַיִּסְפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגו'. (במדבר י"ג) אָמַר רַבִּי תַיִיא, מָאִי
שָׁנָא הָכָא וַיִּסְפְּרוּ, וְלָא כְּתִיב וַיִּגִּידוּ, אִו
וַיֹּאמְרוּ. אֶלָּא כָּל תַּד אֲוִלִיף מְלָה בְּלַחֲדוּי. וַיִּגִּידוּ,

לשון הקודש

הַנְּחָשׁ עַל תָּוָה הַטִּיל בָּהּ זֹהֶמָא. אָמַר רַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְעַל הַכֵּל מוֹחֵל הַקְּדוּשָׁה, כְּאֵלוּ הוֹצִיאוּ עֲלֵינוּ. בְּגִלְלָה זֶה
כְּנָא הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא עַל זֶה, (כְּלוּמַר קְנָא לְשִׁמּוֹ)
וְעַמְדוּ יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם לְהַשְׁמֵד מִהָעוֹלָם אֲלִמְלָא
תַּפְּלַת מִשָּׁה.

וַיִּסְפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ וְגו'. אָמַר רַבִּי תַיִיא, מָה
שׁוֹנָה כָּאֵן וַיִּסְפְּרוּ, וְלָא כְּתוּב וַיִּגִּידוּ אִו
וַיֹּאמְרוּ? אֶלָּא כָּל אַחַד מְלַמֵּד דְּבַר לְבַדּוּ.

פְּרַט לְלִשְׁוֹן הָרַע, מִשׁוּם שְׁכֵתוּב (תהלים יב)
אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשְׁוֹנֵינוּ נִגְבִּיר שְׁפַתֵּינוּ אֶתְּנוּ מִי
אֲדוֹן לָנוּ.

כָּא וּרְאָה כַּמָּה עָשָׂה אוֹתוֹ לְשׁוֹן הָרַע; גְּזַר עַל
אַבוֹתֵינוּ שְׁלָא יִכְנָסוּ לְאַרְצָא, וּמִתּוֹ אֶלָּה
שְׁאָמְרוּ, וְנִגְזְרָה בְּכֵהָ לְדוּרֵי דוֹרוֹת. (כָּל שְׁכַן כָּאֵן